

Obstipationsprofylax i olika åldrar vid förstoppning

Karin Öhlén, klinisk apotekare
Läkemedelskommittén
2020-05-20

Frågor via sms: 070 – 903 204 1500

Kriterier för förstoppning – vuxna

Rom IV-kriterierna *(denna bild visades ej under presentationen)*

- Två eller fler av nedanstående kriterier ska vara uppfyllda vid minst 25 % av tarmtömningarna för vuxna under en period av 3 månader:
    - färre än tre spontana tarmtömningar per vecka
    - behov av att krysta
    - hård eller klumpformad avföring
    - känsla av anorektal blockering /obstruktion
    - behov av manuell tömningshjälp
  - Sammanlagd tid 6 månader med en duration på minst 3 månader
  - Kriterier för IBS-förstoppning ska inte heller vara uppfyllda *
- Underliggande organisk sjukdom eller läkemedelsbehandling till förstoppningen ska ha uteslutits

*=avföringsrubbnig samt återkommande buksmärta/bukobehag som inte är tillfälligt (6 mån behövs före diagnos)

REGION
SÖRMLAND

Frågor via sms: 070 – 903 204 1500

Behandling – icke farmakologisk

➤ Förstahandsalternativ vid tillfällig förstoppning:

- Regelbunden fysisk aktivitet
- Kost med högt fiberinnehåll
- Vätska
- Regelbundna matvanor
- Toaletterutiner

➤ Mycket bra text till patienter på 1177: sök "förstoppning" alt. "förstoppning hos barn"

Frågor via sms: 070 – 903 204 1500

Bulkmedel

- Innehåller kostfibrer som binder vatten
- **Adekvat vätskeintag**, annars risk för ökad förstoppning (så kallad fiberpropp)
- **Successiv dosökning** till önskad effekt (3-7 dagar)

- Reklistan s 44, förstahandsval:
ispaghula   Vi-Siblin S (mer vattenlösliga fibrer)
sterkuliagummi   Inolaxol (mer olösliga fibrer)

- **Ej samtidigt med opioider (som minskar tarmrörelser)**
- Mindre lämpligt vid sväljsvårigheter, till barn och äldre

Osmotiskt aktiva medel

- Innehåller sockerarter som i tjocktarmen bryts ned till syror som binder vatten via osmos
- Använd **högre dos i början**
- Effekt efter någon dag, full effekt: några dagar – en vecka

- Reklistan s 44 andrahandsval:

laktulos	Laktulos Meda, Duphalac
laktilol	Importal Ex Lax
makrogol (PEG)	Forlax, Forlax Junior, Omnilax
makrogol m elektrolyter (PEG)	Movicol, Laxido Apelsin Movicol Junior Neutral mfl.

Frågor via sms: 070 – 903 204 1500

Metaanalys av makrogol (=PEG, Movicol) jämförd med laktulos, 2010

- Utvärderingen gäller vuxna (n=322) och barn (n=546)
- Makrogol ger 0,65 fler avföringstillfällen per vecka
- Makrogol är också bättre
  - avseende avföringens konsistens
  - ger ett mindre behov av tilläggsprodukter
  - på att lindra buksmärta hos barn
- Makrogol kan efter en tids kontinuerlig användning ge överdriven diarré

- Från FASS, avsnitt farmakodynamik för Movicol:

”den dos som behövs för att erhålla normala avföringar tenderar att minska över tiden.”

Osmotiskt aktiva medel

➤ Förstahandsval

- vid opioidorsakad förstoppning – förskriv alltid profylax!
- vid sväljsvårigheter
- till barn (Indikation: Laktulos < 1 år; Forlax Jr 6 mån; Movicol Jr 2 år, Importal Ex Lax 1 år, <1 år läkarord.)

Problem med flatulens?	Biverkningsfrekvens enligt FASS		
Laktulos	Vanlig (15%)		
Importal Ex Lax			Sällsynt
Movicol Junior Neurtral / generika		Mindre vanlig	
Movicol / Laxido Apelsin mfl generika	Gasbildning finns angivet, frekvens saknas		

Tarmirriterande medel, för tillfälligt bruk

- Stimulerar nerver i tarmen som ökar tarmrörelserna
  - Tilläggsbehandling vid behov (max 4 veckor i följd enligt FASS)
  - Kontinuerligt bruk kan ge störningar i elektrolytbalansen samt hypokalemi
  - Vanlig biverkan: magknip / magsmärtor / magkramp
  - Leder sannolikt inte till toleransutveckling eller är vanebildande*
- Reklistan s 45, tredjehandsval
natriumpikosulfat   Cilaxoral orala droppar

*Müller-Leissner et al. Myths and misconceptions about chronic constipation; Am J Gastroenterol 2005;100:232-242

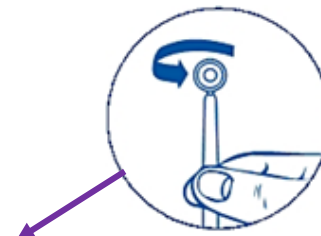

Klysma

- Snabbverkande, för akut behov
- **Resulax**
effekt inom 5-15 min, saknar biverkningar i FASS
- **Klyx**
effekt inom 5-20 min, magknip/magsmärtor vanlig biverkan

- Reklisan s 45, fjärdehandsval
natriumdokusat+sorbitol   Klyx
sorbitol   Resulax

*Till barn < 3år ska bara halva tubspetsen föras in
Förslutningsringen träs över tubspetsen som stopp
och spetsen förs därefter in så långt det går*

1. Vrid av ringen

Fokus barn - primärvård

- Nästan alltid funktionella orsaker, uteslut celiaki
- **Icke-farmakologisk behandling**
  - rutiner att sitta på toa utan krav på resultat, efter måltid, fotpall
  - regelbundna måltider, begränsa stoppande mat
  - tipsa gärna om 1177 (förstoppning hos barn) alt. skriv ut till föräldrar
- **Läkemedel**
  - **osmotiska**
  - för låg dos, dålig följsamhet vanlig orsak till låg effekt
  - effektiv behandling tar tid, ofta 6-12 månader
  - tillägg av **Resulax** klysma kan behövas
  - **Xylocain gel 2%** vid smärtsam defekation

Frågor sms: 070 – 903 204 1500

Källa:

1. Förstoppning hos barn i primärvård, 190911, Internetmedicin
2. Behandlingslinje: Förstoppning hos barn, Region Västernorrland, 190313

<https://www.rvn.se/globalassets/delade-dokument/behandlingslinjer/barn-och-ungdom/forstoppning-hos-barn-bhl.pdf>

REGION
SÖRMLAND

BRISTOLSKALAN ÖVER AVFÖRINGSFORMER

Typ 1

Separata hårda klumpar som liknar nötter

Typ 2

Korvformad med klumpar

Typ 3

Liknar en korv med sprickor på utsidan.

Typ 4

Liknar en korv, smidig och mjuk.

Typ 5

Mjuka klumpar med skarpa kanter (lätta att få ut).

Typ 6

Småbitar.

Typ 7

Vattnig utan klumpar. Enbart vätska.

Källa:

<https://distriktslakare.com/bristolskalan/>

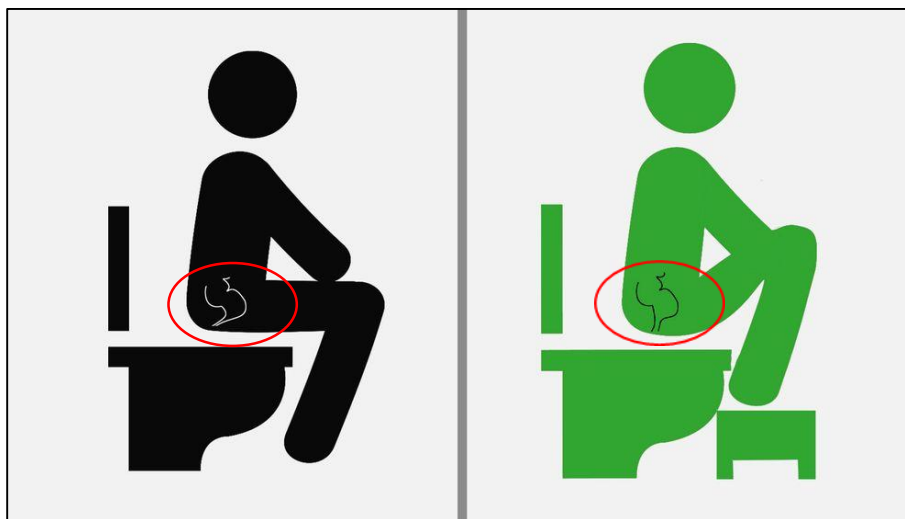
Fokus äldre

- **Viktigt att förebygga förstoppning**
- **Många läkemedel kan förvärra förstoppning**
  - exempel: Duroferon, alla opioider, SSRI / TCA,
- **Icke-farmakologisk behandling**
  - normalt vätskeintag, fysisk aktivitet efter förmåga
- **Vilka läkemedel bör användas?**
  - osmotiska
  - inga bulkmedel till äldre eller vid opioidbehandling
  - alltid osmotiskt profylax vid opioidbehandling (oavsett ålder)
  - **Cilaxoral** droppar som tillägg vid behov
- **Risker**
  - bulkmedel och opioider -> risk för ileus
  - vätskeretention och elektrolytrubbningar
  - diarré av makrogoler, anpassa dosen / byte till Importal Ex Lax

---

Frågor sms: 070 – 903 204 1500

Tack för visat intresse!
Frågor?
070 – 903 204 15 00

Länk till skypeföreläsningarna på insidan

<http://insidan.dll.se/arbetsatt/karnprocess/halso-och-sjukvard/stodprocesserstodfunktioner-inom-halso--och-sjukvard/lakemedel/primarvardsinformation/>

REGION
SÖRMLAND

Aktuella priser, maj 2020

	30 ml (Sek)	Ett dospulver (Sek) (Lägsta – högsta generikapris)
Laktulos 1000 ml flaska	2,88	
Importal Ex Lax 10 g, dospåse, 100 st		1,94
Movicol 13,1 g (makrogol 3350) pulver till oral lösning, dospåse, 100 st		2,65 - 2,81
Forlax 10 g (makrogol 4000), dospåse 100 st		2,93 – 2,95
Movicol Junior Neutral, 6,56 g (makrogol 3350) pulver till oral lösning, dospåse, 30 st		4,59 - 4,84
Forlax Junior, 4 g Pulver till oral lösning, dospåse, 20 st		3,71

Avser förpackning med 100 stycken för dospulver

Movicol Junior Neutral och generika finns endast i förpackning om 30

Forlax Junior finns endast i förpackning om 20 och generika saknas ännu

---

Frågor sms: 070 – 903 204 1500